

GORIŠKI LIST

Goriški list izide vsako sredo in soboto zjutraj. —
Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi šte. 47.
Telefon šte. 292.

Gorica, dne 8. julija 1944.

Oglas se zaračunava po ceniku.
Bančni konto pri Cassa di Risparmio
Gorica.

Cene kmetiskim pridelkom

Ni je danes brezdvomno osebe, ki bi dnevno ne zanimala za postavne in nepostavne cene. Regulacija cen je za državno gospodarstvo izredne važnosti, posebno kar se tiče cen kmetiskih pridelkov, ki tvorijo podlago prehrani - ki je najvažnejše konzumno blago. Prav v teh cenah je treba večkrat iskati vzroke težkih socialnih nemirov.

Cene kmetiskih pridelkov, ki so bile pred kratkim objavljene in ki veljajo v Italiji in Jadranskem Primorju, so morda najvišje cele Evrope. V normalnih časih bi se seveda ne mogle vzdržati na tej višini. Cene kmetiskih pridelkov so doslej bile vedno politične cene - to je, niso bile preračunljive, temveč od vlade določene in so le deloma sledile normi ponudbe in vpraševanja.

Nove cene kmetiskih pridelkov ne obtežujejo nikakor konzumenta, ker je država, oziroma Vrhovni komisar določil dopolnitev teh z ozirom na producenta, tako da je konzumenta zajamčena stara cena. Problem socialnih neredov je zato izključen.

Dobromisleči kmetje pa morajo vedeti, da ako se radi sprejeli te integracije cen in pričakujejo njih udeleževanje, se morajo nove cene razen malih popravkov - smatrati trajnim, da se tako zamore rešiti gospodarstvo dežele in preprečiti grozečo inflacijo.

Znano je da ako se enkrat kolo začne vrteti - ako povišanju cen mora slediti povišanje plač in dnevnic, ki zopet povzročajo zvišanje cen, postane inflacija neizbežna in s tem pride do popolnega gospodarskega razpada. Kmetiška ekonomija je steber, na katerem sloni sanacija državnega gospodarstva, ako je skrbno disciplinirana in ako se moč, ki jo ima, pametno uporabi v splošni dobrobit.

Hiter povzdig nemškega gospodarstva po nastopu Hitlerja v letu 1933, je bil mogoč le z mobilizacijo vseh sil nemškega kmetiškega gospodarstva. Taka mobilizacija je sedaj potrebna tudi pri nas.

Država razpolaga s sredstvi, da v pravem trenutku poplača kmetškemu gospodarstvu doprinos k splošnemu stanju. Zahteva se pa lahko od njega - z ozirom na nove cene - da vestno sledi načrtom pridelovanja, ker le predpostavljeni organi zamore poznati najboljši način izkoriščanja rodovitnosti naše zemlje. Seveda bo po novih cenah nekateri pridelek dajal več zaslužka od katerega drugega. Toda kmetu ne more biti dobičkanosno pridelovati vedno le stvari, ki mu dajejo več dobička. Tako bi bilo tudi sedaj nedopustljivo omejevati se na enostransko pridelavo.

Ni tudi na mestu, primerjati nove cene cenam na črni borzi. Naj vsak misli kakor hoče, skupnosti pa treba dokazati, ako bi se hotele spustiti se v tako konkurenco, bi

Na vzhodu in zapadu vedno hujši boji Angloamerikanci napadajo pri Caen-u - boljševiki na Dnjestru pri Kovelu - Tudi italijanska fronta v hudem ognju

Iz Führerjevega glavnega stana, dne 6. julija.

Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Severozapadno mesta Caen so odnehali nekoliko napadi sovražnika, ker je tam utrpel že velike izgube. Toliko močnejši pa so sedaj boji na jugozapadu pri Carentanu pa do zapadne obale polotoka Cherbourg. Tam se vrši sedaj velika bitka oklopnikov in topništva. Tekom hudih bojev so se naše predstraže povlekle v našo glavno bojno črto. Tudi v to je sovražnik, na nekaterih krajih vdrl, a so ga naše čete s protinapadom pregnale. Boji so v teku.

V južni Franciji je bila v boju uničena neka sabotažna skupina.

Naše letalstvo je uspešno napadalo preteklo noč premikajoče se sovražne čete. Uničilo je tudi transportno ladjo s 7.000 tonami in poškodovalo enega rušilca. Neki 10.000 tonski parnik je zgorel.

Nad zapadnim zaslednim ozemljem je sovražnik izgubil 57 letal, med temi 44 štirimotornih bombnikov.

Pred nizozemskim in francoskim obrežjem so bili potopljeni trije torpedolovci, zažgan en rušilec in sestreljenih 13 letal. Izgubili smo pet naših letal.

Naša vojna mornarica je v morskem področju invazijske fronte potopila dve transportni ladji s 15.000 tonami, enega rušilca in eno fregato. Ena transportna ladja pa je bila močno poškodovana.

Naše represalije proti Londonu se nadaljujejo.

V Italiji so včeraj divjali posebno hudi boji na obeh morskobalnih. Sovražnik skuša s pomočjo oklopnikov in topništva zlomiti našo črto. Vsi njegovi napadi so se izjalovili. Pri tem je bilo uničenih mnogo oklopnikov. V področju severno mesta Siena se je naša fronta pomaknila proti severu in se tako nekoliko skrčila.

kmalu vsi začutili trdo resnico in bi kmalu prišlo do gospodarskega poloma!

Tej vključitvi kmetškega gospodarstva v državno ekonomijo bi morala slediti tudi vključitev industrije in rokodelstva, za katere tudi ne more danes veljati princip določanja cen potom ponudbe in vpraševanja, ker bi radi pomanjkanja blaga radi vojne prišlo do cen, ki bi dovoljevale nakupovanje le izredno malemu delu prebivalstva. Jasno je, da je taka gospodarska teorija nedopustljiva, posebno v času vojne, in bi v kratkem postala vzrok težkim socialnim nevarnostim. Potrebno je torej, da tudi tukaj poseže vmes država. Kar se tiče industrije in rokodelstva, je treba povdariti, da tudi v tej stroki danes ni mogoče določevati cen potom

Italijanske letalske torpedovke so napadle v pristanišču mesta Bari sovražne transportne ladje in poškodovale dve s 13.000 tonami.

Na jugu vzhodne fronte se vzbuja bojna delavnost posebno ob zgornjem Dnjestru in pri Kovelu. Na srednjem delu so hudi boji na ožini Baranovič in Molodecno. Vsi napadi so bili krvavo odbiti. Tudi pri jezeru Narod, pri Dünburgu in Polocku so bili odbiti hudi sovjetski napadi.

Naše letalstvo je uničilo mnogo oklopnikov, topov, na stotine letal in porušilo več mostov. Napadlo je tudi rezervne čete, železniško postajo Krišev in letališče pri Minsku. Povsod so se vneli veliki požari in mogočne eksplozije so povzročile velika opustošenja.

Sovražno letalstvo je preteklo noči bombardiralo nekaj krajev v rensko - westfalski krajini.

Gorica, 7. julija. - V.R. - Sovražnik je uvidel, da mora nastopiti v veliki poljski bitki. General Montgomery je zbral vse kar ima na razpolago in pričel napad na obeh straneh ceste med Bayeux in Caen. Nikjer pa sovražnik ni mogel prebiti nemške brambre, povsod je dosedaj našel organizirano defenzivno črto in moral sprejeti trd, krvav boj, kar dokazuje, da inicijativa ni povsem v njegovih rokah. Tudi pri Tilly-u so velike mase sovražnika v krutem napadu. Skušajo predreti do Caen-a, da razširijo mostišče.

Tudi v tem predelu ni šlo, kakor je sovražnik upal. Razen malih terenskih pridobitkov, mora sovražnik beležiti le velike izgube na materijalu in moštvo. Vasica Carpiquet pač ni dovolj, da poplača vse izgube... Pri Cherbourgu tudi še ni vse končano. O končnih uspehih torej ne more biti govora. Ruska fronta je vsa v ognju. Posebno ostri so boji med zgornjim Dnjestrom in

preračuna, ako tudi odvisi od višine proračuna višina dobička. Nasprotno se mora prilagoditi proces proizvodnje in tozadevni proračun že v naprej določenim cenam. Spreten industrijalec in rokodellec bo pri tem že sam našel najboljši sistem produkcije, da se mu delo izplača.

Vojno stanje zahteva žrtve od vseh. Ko pa v težkih slučajih proizvajalec ne more prenašati bremen položaja, priskoči v njegovo pomoč država.

Ako torej kmet nadaljuje svoje delo, ne da bi višal svoje zahteve in prevzame nase svoje breme in ko industrija in rokodelstvo uredijo produkcijo na podlagi novih cen, ne bo samo prenehalo današnje divje naraščanje cen, temveč bodo rešeni tudi vsi faktorji produkcije naše dežele.

Kovelom. Sovražnik ni napredoval na nobeni točki neizmerne fronte. Lokalni vdori so bili vsi pravočasno zajezeni. Tudi v Italiji se je fronta ustavila in trenutno ne nudi posebnosti, četudi so v teku hudi boji, posebno na obeh morskobalnih.

Med vsem tem pa se nadaljuje divjanje nemškega tajnega orožja »V 1«. Angleži so že zelo blizu živčne krize. Angleški tisk sicer kolikormogoče zmanjšuje uničujoč vtis tega orožja, vendar pa se med vrstami angleških listov lahko vidi pereča skrb. Angleži preživljajo večino časa v zakloniščih. In obljublja se jim še hujše. Führerjev govor vojnim industrijcem jim ne obeta nič dobrega... Govor moža, ki gleda bodočnost v obraz in ki ne obljublja zaman...

De Gaulle gre v Moskvo

Barcelona, 6. jul. Po neki ameriški časopisni novici je de Gaulle podal oficielno poročilo o svojem obisku v Londonu sovjetskemu poslaniku v Alžiru Bogomolovu. Na podlagi tega poročila bo naredil Bogomolov poročilo za Kremelj. Istočasno pa je Bogomolov izročil de Gaulleu Štalinovo povabilo, da bi prišel v Moskvo.

Vatikan v skrbeh

Stockholm. Časopis »Nya Dagligt Allehanda« prinaša neko poročilo iz Rima, v katerem pravi, da so v Vatikanu zelo vznemirjeni, ker zavezniški v vedno večji meri uporabljajo Rim kot oskrbovalno središče za njihove čete. Kardinal-državni tajnik je opozoril zavezniško vrhovno poveljstvo, da so tako Eisenhower kakor tudi Churchill in Roosevelt obljubili, da ne bodo uporabljali Rima kot vojaško oporišče.

Trebljenje tolovajev

Berlin. Očiščevalna podvzeta nemških čet vzhodno od črte Brodarevo - Bjelopolje so dovedla do uničenja številnih tolovajskih tolpe. Pri tem je izgubil sovražnik preko 500 mrtvih. Nadaljnji komunisti so se utopili na begu v visoko naraslem Limu. Nemški grenadirji so zaplenili številne strojnice in metalec min ter večje količine streliva in orožja.

Beograd. V nekem izvidniškem sunku je naletel nek bataljon srbskega prostovoljskega zbora na področju Kruševca na neko boljševiško tolovajsko skupino. Zaradi presenečenja so zadali srbski prostovoljci ob lastnih malih izgubah tolovajem visoke izgube. Razen tega so zaplenili skladišče streliva in oskrbovalnih potrebščin.

Zadružništvo

Sedanja vojna ni samo vojna med posameznimi velesilami sveta, takimi velesilami, ki so na vseh zemljevidih označene in v vseh leksikonih statistično dognane, temveč je borba tudi med drugimi, nevidnimi velesilami, ki prav tako obvladujejo svet in žive sredi prvih velesil, se bore v njih samih, prevladujejo nekatere zunanje velesile, v drugih kljujejo in se prerivajo naprej, pogosto samozavestne, drugič bolj skromne ali celo - velesile brez upa zmage.

To so velesile idej. Tako vidimo že sedaj, da so takozvani zavezniški v oblasti dveh, treh velesil idej, namreč idej liberalističnega ustroja sveta, idej demokracije in idej komunizma (reci državnega kapitalizma), na drugi strani pa je Nemčija z idejo načrtnega gospodarstva, idej o dolžnosti državljanov in o pravicah skupnosti do posameznika, torej povsem nasprotno, kar propagirajo bogataši zapada in največji bogataš vseh časov in največji izkoriščevalec delovnih ljudi na svetu - sovjetska država.

Kakšno stališče moremo zavzeti Slovenci v tej borbi toliko svetov? V borbi toliko novih svetovno gospodarskih nazorov?

Nazaj v liberalizem, v načela svobodnega razpolaganja z delom, s prihranki, s kapitalom (ki ga nimamo), z zemljo, z zmoglostmi, ne, v ta liberalistični svet »svobodne konkurence« se ne moremo vrniti in je tudi izključeno, da bi se kdaj zopet znašli v njem, pa čeprav bi nas kdo silil v to.

V komunizmu ne moremo, nočemo, nočemo biti sužnji neke vsilejene nam državne oblike, kjer za svoje delo ne bi dobili drugega, kakor bič po hrbtu, nikdar pa ne poštenega kruha. Za velepotezno dirgano državno gospodarstvo, kakor ga pozna že sedaj, sredi vojne Nemčija, nas je Slovencev premalo, čeprav vemo, da bomo od bodočega ogromnega gospodarskega ustroja Evrope v kratkem zelo, zelo odvisni.

K temu ustroju bodoče Evrope Slovenci že prinašamo svoj delež. Naš narod je bil med prvimi, ki se je javno odrekel gospodarskemu programu liberalizma ter se je prijel novega, kjer naj ne bo ne izkoriščevalcev, ne izkoriščancev, namreč zadružništva. Oče slovenskega zadružništva na Slovenskem je dr. Janez Ev. Krek, ki je sam ustanovil nešteto zadrug, ustanovil toliko novih gospodarskih ustanov, tudi takih s prometom v milijonih zlatih kron, sam pa je svoje pošteno zadružno prepričanje dokazal z lastnim življenjem - kljub milijonom zlate reke, ki je tekla skozi njegove roke in ki jo je on sam ravnal, je umrl pošteno, brez premoženja in celo zadolžen. Resničen zadružnik namreč ne more obogateti, ako je pošten, temveč mora koristiti drugim.

To, kar je bil na Kranjskem

dr. Janez Ev. Krek, to je bil na Goriškem dr. Anton Gregorič. To je bil dr. Tuma in to so bili nešteti drugi, znani in javni delavci, pa zopet skromni in tihi delavci, tihi zadrudniki, tajniki, kmetijski odborniki, svetovalci, posojilodajalci, ustanovniki, podporniki, neznani idealisti.

Vsi ti so se trudili predvsem, proti koncu prejšnjega stoletja, da iztrgajo kmeta iz krempljev oderuhov (obresti po 40 od sto niso bile tedaj nič kaj redke), da ga iztrgajo iz rok dragoletnikov, izžemalcev, brezvestnežev, ki so kupovali po deželi pridelke bolj zastoj, potem pa jih prodajali v Trst, v Gorico, v Ljubljano in še naprej s strojnimi, večkratnim dobičkom, tako, da se je znoj kmeta stekal pravzaprav v blagajne oderuhov, ni pa koristil marljivemu človeku in njegovi družini.

Zadrudništvo na Slovenskem je napravilo temu izžemanju konec. Naše cvetoče posojilnice, kjer si dobil proti malim obrestim za silo in v nujni potrebi potrebno posojilo, je onemogočilo oderuške žide in njim podobne pijavke. Produktivne, prodajalne, nakupovalne zadruge so reševale iz sličnih krempljev našega malega človeka, tako kmeta, kakor dninarja, mestnega, tovarniškega delavca, nameščenca, sploh vse. Ustvarjali smo Slovenci tedaj sami zase nov družabni red, v katerem ni »svobodne tekme« med tistim, ki ima gole roke in med tistim, ki ima težko kladivo v rokah ali, ki ima polno mošnjo!

Prva svetovna vojna je ta naš lep razvoj prekinila. Na Goriško pa so po vojni prišle še posebne razmere, prišel je navidezni zadrudni red, ki ga je naše ljudstvo odklanjalo,

ker je vedelo, da so te nove »zadruge« požrle naše prejšnje in da so se naših žuljev polastili ljudje, ki niso spoštovali prave zadrudne misli, temveč so jo le markirali in se hoteli z njo okoristiti.

Toda to je bilo in je nehalo. Kdor gradi zadrudno misel na laži, ta propade slej ko prej. Tudi te vojne bo nekoč konec in po vojni bomo morali Slovenci graditi na novo, toda le na podlagi zadrudne misli, zadrudne ideje. Obnavljati bomo morali tisto, kar so nam uničili naši narodni nasprotniki in kar so nam uničili komunistični tolovaji, čeprav bratje po krvi in jeziku. Poleg denarnih, produktivnih in nakupovalnih zadrug bodo važne posebne stavbne zadruge, saj je toliko naših domov porušenih, važne pa bodo še posebej zadruge nove vrste, namreč strojne poljedelske zadruge. Za zadnje povejmo samo en primer: Vas, ki potrebuje kakih 50 mlatičev za mlačev žita, potrebuje eno samo mlatilnico, ki v enem, dveh dnevih omlati žito vse vasi. Take mlatilnice ne more kupiti posamezen kmet, pač pa jo more kupiti vaška strojna zadruga. Isto velja za vaške traktorje, za silose, za plemensko živino, za vse, kar je ljudem potrebno.

Zadrudništvo to je naš zdravi gospodarski recept proti komunizmu. V zadrudnem sistemu moreš biti svobodni, svobodna ti je lastna inicijativa, moreš hkrati delati vzajemno za svoj in svojega bližnjega blagor, v komunizmu pa boš stroj in ničvreden hlavec državnega kapitalizma. Zadrudništvo ti bo dalo dober kos kruha, katerega boš v komunističnem družabnem redu zaman zahteval.

-lr

IZ GORICE

Živimo v dobi, ko gre za obstanek našega slovenskega naroda. Da je to doba za *biti* ali ne biti, smo že spoznali vsi zavedni slovenski narodnjaki. Goriški Slovenci so se vedno borili za svoj narod, kar lahko z mirno vestjo rečemo, imeli smo bojevnike, ki so se borili za naše pravice z odprtim čelom brez ozira na levo in desno. To so bili lepi časi za goriške Slovence, kajti ljudstvo je razumelo in čislalo narodne borce in jih tudi podpiralo bodisi v moralnem, bodisi v gmotnem položaju. Naš narod je trpel razne krivice, ki jih pa danes hudo obsojajo oni, ki so nehoti sodelovali pri teh žalostnih krivicah. Zadovoljivo je dejstvo, da so razni gospodje, ki so

danes na krmilu, pripoznali, da so našemu goriškemu narodu delali krivice, a vse to pod pritiskom nekkih elementov, ki so si vzeli za načelo razdor med goriškimi prebivalci. S tem načelom so mislili uničiti mirno sožitje med domačimi prebivalci. A pravi čut poštenja in mirnega sožitja je zmagal po polomu framasonstva. In danes lahko rečemo, da goriško prebivalstvo želi skupno delovati in bojevati se za srečnejšo prihodnost goriške pokrajine.

Splitski škof proti tolovajstvu

Zagreb. V neki izjavi, ki z ostrimi besedami obsoja komunistično tolovajstvo, poroča splitski škof, da so samo v njegovi škofiji komunisti umorili 19 katoliških duhovnikov.

Program in dejstva

(III.) - Našteli smo nekatere dejstva in navedli glavne vzroke dejanskega stanja položaja našega naroda v Jadranskem Področju. Razmere nam ne dovoljujejo, da se spuščamo v podrobnosti, vendar se nam pa zdi, da so naši članki pod zgornjim naslovom bili dovolj jasni in dokazali: prvič, da naš narod ne more v bistvu biti, ne postati komunističen —, drugič, da sedanji položaj v naši deželi ni posledica bistvene spremembe našega ljudskega značaja, temveč v prvi vrsti posledica razmer, v katerih je naš narod moral nad dve desetletji živitariti. Odporna sila enega naroda — posebno kar se tiče podzemne vsiljivosti komunizma — odvisi od njegovega kulturnega življenja, politična vzgoja enega naroda pa je delo poštenih ali tudi nepoštenih političnih voditeljev. Brez enega in drugega postane ljudstvo lahek plen kateresibodi politične ideje, posebno se ako se ta skuša vtihotapiti potom sladkoustnih *navideznih mučnikov* in ako ista v bistvenih točkah svojega programa odgovarja vsaj deloma duševnemu stanju ljudstva. Narod nima prilike pogledati globlje v bistvo ideje in vsrka vase, le kar odgovarja njegovemu stremljenju; dogmatiki in politični propagatorji pa izberejo za začetek iz idejnega programa le to, kar vedo, da bo prej ali slej asimilirano od ljudstva. Komunistični propagandisti imajo vrhutega še posebno politično moralo. Kakor pri nobenem drugem njih cilju posvečuje sredstva. Videli smo, da so poskušali že vsa sredstva in posegli tudi po načelno nasprotnih idejah z upanjem, da se s tem približajo duši naroda. Prišli so do hipernacionalizma in po potrebi postali celo verski fanatiki. Napravili so sicer napako, da so to dvolično taktiko uravnavali po več ali manj izrazitih karakteristikah kraja in s tem razbivali enotnost njihovega postopanja. Posrečilo se jim je s tem le popolnoma zbegati ljudstvo, ki še sedaj ne ve kaj misliti. Najbolj drastičen pojav je njihova zadnja metamorfoza, ki presega vsako še bolj nesramno politično hinavščino. Iz integralnih revolucionarcev so postali zagriženi realisti in s tem izvršili največjo notranjo revolucijo. Uvideli so pač, da je potrebno pričarati pred narodno dušo objubljeno deželo... To zadnjo njihovo potezo bi morali smatrati za najbolj nevarno, ako bi se jo bili poslu-

žili že v začetku njihovega divjanja. Sedaj bo pač uspeh nove taktike zelo relativen, ker polagoma tudi slepci nekaj vidijo in tudi butci stoti laži ne verujejo več brezpogojno. *Primorani smo pri nas govoriti o slepcih in butcih - žal pa ne moremo pozvati našega naroda, da zapoje svoj »mea culpa«. Pri najboljši volji ne moremo nakopavati krivde na vsemu temu naši bedni raji.* In ker verujemo v načelno zdravje našega ljudstva, bo glavna točka našega programa razganjati tmino, v katero ga je vrgla zgrešena politika preteklih let. *Treba mu je politične luči in mi bomo izžareli če potreba, le da spej spravimo na dan, kar je bilo lepega in politično zrelega v našem narodu.*

Predpogoj zopetne obuditve je vzpostava naših narodnih pravic. Ne bomo jih naštevali - poseže naj se v še ne tako daljno preteklost in poišče med zaprašeno staro šaro. Tam so naše pravice in mi nočemo ničesar več. Prilagoditi te stare pravice novim razmeram in zahtevam bodočnosti in napredka bo naša skrb. Treba je tudi izkopati iz prošlosti pogoje za mirno sožitje z drugorodci v naši deželi. Tudi ti pogoji so zašli med staro šaro, četudi niso bili še tako obrabljeni. Mi povdarjamo našo dobro voljo in se ne bojimo nikake tozadevne kritike. Vodi nas pri tem logika in realizem, ki nam je istotako svet, kakor naša fanatična ljubezen do svojega rodu in svoje zemlje. Ta naša izjava je jasna in lojalna - toda vse v tem ne odvisi od nas. Nevarni sovražnik je na oknu, pri vratih, na strehi, v kleti - mi čakamo pomoči in vzajemnosti. Preprič v hiši ki gori, je blaznost. Evo našega »mane, tekkel, fares«!

Kakor vidno, ustvarjamo predpogoje za svetlo bodoče narodno življenje - ako bi ne imeli uspeti, ne bo naša krivda. Naš program nas uvršča v skupino narodov, ki se bore za neodvisnost in rešitev Evrope - nočemo pa - navzlic naši malenkosti, biti kaplja v morju, ki izgine v brezkončnosti. Naš narod je organizem - četudi majhen, je popoln.

-Kk-

Kupujte!
Čitajte!
Širite!
„Goriški List“

To pa je propaganda!

Ljudje, ki so jih napadli nalezljivi možganski mikrobi partizanitis, se boje propagande kot vrabci strašila na polju. Po njihovi fikсни ideji pomeni »propaganda« vsak časnik in vsak spis in letak, ki se ne konča z vzklikom na velikega tovariša Stalina in maršala Tita. Nekateri goriški Slovenci, ki prav pridno in redno vsak dan kupujejo in prebirajo n. pr. *Piccolo*, se edinega našega slovenskega lista »Goriškega lista« boje kot same kuge, češ: »To pa je propaganda!«

Tem bolnim ljudem bo prav priklicati v spomin, kaj prav za prav pomeni beseda propaganda. Ta beseda prihaja od latinske besede *propagare*, ki pomeni širiti. Propaganda pomeni torej širjenje in se rabi za širjenje kakih misli, idej, n. pr. narodnih, verskih, socialnih, političnih itd. Iz tega je že jasno, da je propaganda nekaj silno dobrega, ako širi dobre in koristne misli, da je pa slaba in graje vredna, ako širi slabe in kvarne ideje. Slaba je propaganda tudi takrat, ko širi sicer dobre ideje, pa se pri tem poslužuje slabih sredstev, n. pr. laži, obrekovanja, nasilja itd.

Kdor torej zavrne kak spis ali časopis z zaničljivo besedo: »To je propaganda!« - s tem prav za prav kar nič ne pove. Ravna pa popolnoma pravilno, ako reče: »Ta spis širi pogubne nauke, kvari ljudski značaj in dela škodo narodu!« in ga radi tega zavrne.

Zato ne bodimo kot papige, da bi drug za drugim brez pomisleka zametavali slovensko časopisje, češ, da dela propagando, ampak premislimo rajši, kaka je ta propaganda, in po tem spoznanju ravnajmo.

Veliko se med nami piše in ni da bi človek na vsako besedo v časopisih prisegel, vendar v celoti moramo priznati, da vse slovensko časopisje v tej uri kaže izredno ljubezen in zaskrbljenost za slovenski narod. Preizkušnje zadnjih let so vse poštene ljudi privedle k spoznanju raznih napak v preteklosti in povsod se kaže dobra volja, da bi se te napake popravile s složnim sodelovanjem vseh zdravih narodovih sil. Ker se v vsem sedanjem slovenskem tisku opaža to resno stremljenje po temeljiti obnovi našega narodnega življenja, moramo te časopise pozdraviti in jih pridno prebirati. Okleniti se jih moramo kot spisov, ki širijo, propagirajo zdrave ideje in so kot taki dobra propaganda.

(Konec prihodnjič)

ČLOVEK-PLEN

Nekdaj so rušili trdnjave... prosto po Hans Schwarz van Berk-u.

»Nedavno sem slišal« piše Alfred Pimenta, »nekaj kar me je zelo pretreslo. Ti se bojiš komunizma? Zakaj pa? Cerkev je vendar napravila iz malikovalcev in nevernikov dobre katoličane. Ne boj se torej komunizma...«

Moral sem si pomencati oči, da sem bil gotov, da ne sanjam. Te besede so v resnici hudičev glas.

Število tistih, ki jih je hudobec zavodil, da sicer komunizem odklanjajo, Stalina pa pričakujejo z odprtimi rokami, je danes že zelo veliko...

Alfred Pimenta, profesor in konservator državnega arhiva Torre do Tombo v Lizboni, je

to napisal že pred enim letom. Poznal je pač svoje Evropejce in med njimi tudi take pobožnike, ki, ako bi jim hudobec sam bral mašo, bi ji vseeno prisostvovali iz zadnje klopi in opazovali pošastno delo z narobe obrnjenim daljnogledom.

Ne gledajo li vsi Evropejci na boljševizem skozi narobe obrnjeni daljnogled. Nemci in vzhodnoevropejski narodi imajo o Stalinu drugo mnenje. Sedijo že od leta 1939 v prvih klopih. Kaj naj se jim še pove? Najmanj pet milijonov Nemcev je že bilo v boljševiški deželi in si ustvarilo svoje mnenje o ljudeh, hišah, bolnišnicah, stanovanjih, cestah, mestih, železnicah, tvornicah, javnih vrtovih, kolhozih in vojašnicah, o kot kino

rabljenih cerkvah, o gledališčih, plakatih, o spomenkih iz cementa, o splošnih življenjskih pogojih, o mišljenju ljudstva, ki jim ga je vsilil zloletni režim sovjetske zvezde. Pet milijonov Nemcev je vzdržalo rok bivanja v sovjetski uniji in spoznalo resnico, ki je močnejša kot vsaka propaganda. Zakaj je takrat, ko je morala finska skleniti mir z Rusijo, kar 420.000 pobegnilo iz Karelije. Zakaj so sledili Nemcem ljudje iz Kavkaza, ko se je fronta premaknila proti zapadu? Zakaj so Nemcem sledili Tartari iz Krima in pobegnili v Rumunijo? Zakaj je v Rewal-u polno ubežnikov? Zakaj se v področju Kowel-a borijo poljski partizani z boljševiški padalski mi odredi? Ako bi boljševiki ne bili več boljševiki, bi se li Rumuni in Ukrajinci bili pač poskrili in jim pripravili primeren sprejem, ne pa pobegnili in odnesli vse s seboj. Ne!

Maši, ki naj jo bere Stalin narodom, noče nihče v drugič prisostvovati. Navzlic vsemu, kar se v svetovnih časopisih - tudi v Zürichu in Stockholmu - piše o metamorfozah stalinizma, so boljševikom sosedni narodi dali duška mnenju, ki je nepobitna zgodovinska obsodba.

Zato moramo le stvarno govoriti. Ako Nemci ne zmagajo v boju proti Rdeči armadi, bi že bilo določeno, kaj naj se zgodi z vsemi evropejskimi narodi. Prišlo bi do največje deportacije množin vseh časov. Poročila iz Černovic, iz Rovna, iz Revala javljajo, da se je zopet začel lov na ljudi. Stalin potrebuje ljudi. Priznal je gospodu Rooseweltu in Churchilu, da je v tej vojni izgubil 18 milijonov ljudi. Koliko pa jih je še umrlo od lakote ali drugače propadlo, pa ni povedal. Ko še niso bili za-

vezniki, so jim Amerikanci v zimi leta 1940-41 očitali deportacijo 500.000 Poljakov. Medtem pa so Poljaki sami naračunali 1 in pol milijona ljudi. Malenkostni odstotek teh internirancev je prišel čez mejo Irana, o drugi ogromni množini pa se ne ve niti, kje živijo v barakah ali kje so njihovi grobovi. Nihče pa ni pozabil 12 tisočev častnikov pri Katynu. Litavci so izročili mednarodnemu Rdečemu križu v Ženevi tri zvezke obsegajoče seznam ljudi, ki so izginili brez sledu. V njih je 22.161 imen - od teh je bilo le v enem tednu odvedenih 17 tisoč 574 oseb. Izvrsteno delo izšolanil lovcev ljudi! 60.000 Estoncev je izginilo v Sibiriji. Med njimi je bilo 80 učiteljev, 22 profesorjev tehnične visoke šole in strokovnih učnih moči iz Rewala, 20 šolskih inšpektorjev, 24 gimnazijcev, 23 lekarniških pomočnikov.

(Nadaljevanje sledi.)

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

LJUBLJANČAN O GORICI

Te dni smo govorili z nekim uglednim Ljubljancem, ki je prvič v življenju prišel po opravkih v Gorico — kar je zaradi prejšnjih razmer kar umevno, da poprej ni mogel — in ga vprašali za mnenje o našem mestu. Takole je ocenjeval naše mesto v ugodni in v neugodni luči:

»Prvi vtis, ki ga človek dobi, ko stopi s kolodvora v Gorico, je silno ugoden in prvi vtis je po navadi tudi vizitka, s katero se sleherni mesto tujcu predstavi. Tu, v Gorici, te pred kolodvorom ne obda takoj bučna reklama, nikjer ni umazanih kolodvorskih hotelov, kakor so po drugih mestih navada, nikjer ni vsiljivih nosačev, snažilcev čevljev, raznih temnih elementov, ki čakajo, da ti izpulijo za kake »usluge« nekaj lir, še celo postrežki so tu zelo vljudni in ti dostojno ponujajo svojo pomoč v dveh, treh jezikih. Ko vidijo, da si Slovenec, takoj prično svojo domačo govorico. Ko greš s kolodvora po lepi široki cesti (po Korzu) proti mestu, vidiš sprva same lepe vile, obdane s prijaznimi vrtički, nikjer ne vidiš kake umazane branjarije, nikjer zakatne krčme, nikjer niti kakega trgovskega lokala. Zdi se ti sprva, da si prišel v kak letoviški kraj, kjer ni ne trgo-

vine, ne obrti, ne industrije, kjer vlada sam mir in zadovoljno družinsko življenje. Sem in tja pridrvi kak avto-taksi, ki jih še imate v Gorici in tudi sam se vozim s takim. Prijazen šofer vozila je domačin, Slovenec in ti rad svetuje kam in kod se obrni. Tudi tarifa za vožnjo se mi ne zdi previsoka, posebno, če računamo sedanje razmere.

V razliko s Trstom, kjer skoraj ne vidiš ne parka, ne vrta, se mi zdi Gorica kot eno samo vrtno mesto. Povsod so lepi, bujni nasadi, seveda ne v najstrožjem središču mesta, zakaj tam se sprva ljubki Korzo že spreminja v pravo trgovsko cesto. Všeč so mi Goričani. Vem, da njihova eleganca marsikdaj ni pristna, toda s skromnimi sredstvi se znajo že tako okusno oblačiti in s tako samozavestjo nositi svoja oblačila, kakor, da bi bila iz najdražjega blaga. Isto velja tudi za Goričanke. Ako bi bil človek površen opazovalec, bi mislil, da v Gorici skoraj ni starejših dam, temveč sama mlada dekleta. Res je dosti mladih, kar pa je nekoliko starejših — naj mi ne zamerijo — znajo svoja leta že tako spretno skrivati, da so že zaradi tega občudovanja vredne.

Ugaja mi zavednost slovenskih Goričanov. To se vidi povsod, najbolj pa pri slovenskih službah božjih, ko Slovenci napolnijo vsako cerkev, kjer je slovenska služba božja.

Ugaja mi tudi, da je zavladala v Gorici jezikovna in narodna strpnost. Kamor koli pridem, povsod sem postrežen v slovenščini in mi ni treba rabiti drugih jezikov. Tudi cene so v Gorici kar zmerne. Seveda, če naročim v restavraciji meso, moram biti kar pripravljen na višjo ceno, toda to je po vseh mestih. Zelo zmerne pa so cene sadju, le škoda, da je tako malo breskev na trgu. Kdor pride v poznejših dopoldanskih urah, jih že ne dobi več. Neprijeten vtis pa napravi name jutranje pometanje po goriških ulicah. Kaj ti goriški hišniki in pometaji sploh ne vedo za vodo, da bi malo škropili, preden primejo za metlo? Tako se dviga nehigijenični prah, ki vam povrh vsega še umaže obleko. To je pravzaprav tudi edina neprijetnost, ki jo kot tujec v tem prijaznem mestu doživljam. Toda, čeprav sem le malo časa v tem mestu in kmalu odpotujem, vendar sem Gorico vzljudil in mi je kar žal, da ne morem dalj časa ostati med vami!

Naš živilski trg

Nastopili so dnevi, vroči in suhi, ki nam dajejo resnični videz poletja. Zdaj nam bolj prija senca kot sonce in želimo si bolj hladnih jedil kot pa toplih. Najrajše bi kar naprej servirale same mrzle in osvežujoče solate, mrzle prikuhe in kompote. Na trgu si lahko izberemo vsakovrstno zelenjavo, sočivje in stročnice. Veliko je pesnega perja, ki nam da okusno prikuho. Poleg cvrtega krompirja ali pa poleg tople polente lahko serviramo tako prikuho tudi ohlajeno. Opoldne si lahko skuhamo tudi zeleno, ki jo denemo na hladno in zabelimo z večer z oljem in kisom. Dodamo malo novega česnja in popra in imamo izvrstno hladnilno solato. Veliko je kumaric, ki jih moramo pripraviti vsaj dvakrat na teden, ker so zelo osvežujoče. Nekaj izrednega je solata iz kuhanih in ohlajenih bučk. V nedeljo opoldne pa servira-

mo pri kosilu nadevane bučke. Nadev pripravimo lahko iz kuhanega riža, sesekljanega mesa in raznih dišav in zelenjav. Poleg pa pripravimo emoke iz kruha, ki nam je ostal prejšnjega dne in ki smo ga prej namočile ali v vodi ali pa v mleku. Za spremembo bomo skuhalo včasih peso. Korenja še vedno premalo uporabljamo v svoji kuhinji. Na trgu je že špinača. Okusna je prikuha iz špinače, v katero smo ubile eno jajce in umešale žlico smetane. Špinačo priporočamo zlasti slabokrvnim, ker ima v sebi veliko železa. Kmetice nam prinašajo na trg že prva jabolka. Pripravna so zlasti za kompot in za zvitke. Lahko si pripravimo iz njih tudi dobro minestro, imenovano »čežana«. Češnje nam ne gredo več tako v slast kot prve. Poleg breskev si kupimo včasih marelice, seveda moramo imeti prav posebno srečo, da jih dobimo. Nikdar pa ne smemo zavreči marelinih pešk. Spravimo jih

in posušimo na soncu, v dolgih zimskih večerih pa jih bomo trle svojim malčkom in jim pripovedovale povesti. Uporabile jih bomo lahko tudi za nadev božičnih potic. V teh resnih in težkih časih, ko nam vsega primanjkuje, moramo paziti posebno me gospodinje in uporabiti vse, da le ni škodljivo. Tako nam bo prihranjena marsikaka skrb.

Rada.

UPORABA MAŠČOB V GOSTILNIŠKIH OBRATIH

Goriški magistrat objavlja: Naznanja se, da je potrebno za použitek jedi v gostilniških obratih v mestu kakor tudi drugod predložiti živilsko nakaznico z odrezki za maščobo, kruh in testenine.

VAŽNO ZA GOSPODINJE

S četrtkom se je pričela prodaja jajc. Cena jajcu je 7 lir; no eno jajce se dobi na odrezek št. 45 nakaznice za različne predmete, ki jih je izdala goriška občina. Jajca prodaja

jajo sledeči trgovci: Bastiani Albert, D'Annunziova cesta; Bregant Gvido, Korzo Muti; Bigot Ivan, Garibaldijeva ulica; Blasi Leon, Kapucinska ulica; Cernel Peter, De Amicisov trg.

RAZDELJEVANJE VINA

V ponedeljek 10. t. m. se bo začelo deliti vino najpogostejšim. Vino se bo dobilo pri tvrdki Angelo Milano na Korzu Verdi. Vsi, ki so vpisani kot ubožni, naj na županstvu dvignejo nakaznico za nakup. Najvišja cena steklenici vina je 12 lir, ne všteti steklenico.

NOVO ZAKLONIŠČE NA PLACUTI

Ob zadnjih zračnih alarmih se je neka umna ženica na Placuti spomnila, da je bilo tam blizu med zadnjo svetovno vojno veliko podzemeljsko skrivališče, katero je uporabljal ob hudih napadih zlasti neki topničarski oddelek. To bi bilo sijajno zaklonišče, si je mislila ženica in je tiho svojo misel povedala naprej, dokler ni končno vest o tem prišla na ušesa oblasti, ki skrbno čuvajo nad zdravjem in življenjem goriških meščanov. Brž je bil na mestu zastopnik protiletalske zaščite, ki je ugotovil, kje je zazidan vhod v zaklonišče. Ko so zid podrli, so odkrili 65 m dolg rov, ki je na drugem koncu imel tudi izhod na prosto, ki je bil prav tako zazidan. Poleg tega ima ta rov še več stranskih izhodov, ki so tudi zazidani. Rov se na treh krajih razširi v večje prostore. Vse je še dobro ohranjeno. Posebna komisija bo pregledala ta rov. Potem bodo prebivalci Placute imeli varno zavetišče v težkih trenutkih.

Domači cekarji

Zadnjič smo poročali o torbicah, ki so sedaj velika moda med našimi gospodi in gospodičnami. Dodajmo še nekaj o naših domačih cekarjih.

Za nakupovanje pa so kaj priljubljeni stari znanci naših mater — pleteni cekarji, ki so značilni prav za nas Slovenke. Saj nas spremljajo celo pri največjih svečanostih, ko si smemo obleči narodne noše. K šopku iz nageljev, rozmarina in roženkravta se pisani cekar izvrstno poda. Cekarje, pletene iz bodičja ali ličkanja, lahko tudi operemo. Posušeni bodo zopet kot novi. Nikdar pa jih ne smemo sušiti pri topli peči ali celo pri štedilniku.

REPIČNO SEME

Poljedelci, ki so dolžni gojiti repico ali se za to zanimajo, naj se od 6. julija dalje obrnejo na poslovalnico Poljedelske družbe (Consorzio agrario) v Gorici, Gradiški, Krminu in Romansu, kjer bodo dobili potrebno množino semena po ceni 6.60 lir za kilogram.

TKANINA IN SUKANEC ZA ZAPREDKE

Rejcem zapredkov, ki imajo bone Poljedelske družbe za tkanine in sukanec, sporočamo, da jih lahko kupijo po uradnih cenah pri trgovcih: Bressan in Isidoro v Gradiški, Bevilacqua v Krminu in Valentino v Romansu ob Soči.

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat objavlja: Ljudsko gibanje od 25. junija do 1. julija 1944.

Rojeni so:

Saksida Srečko, šušteršič Arvedo, Cortese Marjeta, Cabassi Renata, Grauner Just, Sever Karmela, Boico Franka, Barile Marija Luiza, Mozetič Miloš.

Umrli so:

Taen Ivan, 26 let, letalski narednik; De Biagi Alpidij, 21 let, letalski strojnik; Archetti Olimpija, por. Corubolo, 38 let, učiteljica; Gorjan Jožef, 29 let, kmečki delavec; Kranjc Stanislav, 25 let, mehanik; Cella Marcel, 42 let, cementist; Lokar Vincenc, 2 leti; Krašček Marij, 10 let, učenec; Ellero Jožef, 71 let, roko-delec; Emili Gizela, 20 let, natakarica; Piccini Leonilda, nor. Zuliani, 65 let, gospodinja; Zavadlal Franc, 47 let, kmet.

Oklici:

Rosolen Franc, brivec in Antonaci Eliza, gospodinja; Vižintin Rinald, klepar in Lovisini Mafalda, gospodinja; Kacin Milan, elektromehaničar in Peršolja Marija Karmen, gospodinja; Calligaris Jacint, črkoslikar in Boemo Ana Marija, delavka.

Poroke:

Franc Orzan, mešalec cementa in Vera Jakin, gospodinja; Bruno Doktorič, prodajalec in Ana Marija Černej, prodajalka; Jožef Prijon, elektrotehnik in Bruna Franko, učiteljica; Hamilkar Bonzano, knjigovodja in Bruna Montemezzo, učiteljica; Franc Malfitano, doktorand in Jožefa Bassa, gospodinja; Evgen Tortul, elektromehaničar in Ljudmila Strgar, služkinja.

IVAN MATIČIČ:

NA OGLEDIH

Odlomek iz »Petinke« (Z dovoljenjem pisatelja.) Vročina je popustila, polejte je minilo in gadje so se umirili. Žejna zemlja pa je rezala, dokler je ni napojilo jezersko deževje. Toda kraška zemlja nima dna; pije in pije, nič ji ne zaleže. Vendar je bila otava lepa, Jes, jes, toliko ste napovedovali, da bo v logu vsega konec, a pogledjte otavo, taka je, da bi jo jedli v solati.

Potlej so tresli ljudje češplje in jablane. Jože pa je šel trest Gornje Jablane. Ali vam ne pride nato njegovo dekle na Orehovje! Oho! Da, prav zares. S tem je bilo konec fantovega slepomišenja, vsi so zdaj vedeli, po kaj je hodil leto in dan na Jablane. Ni hodil torej občudovat le nageljnov na oknih, temveč vlekla

ga je tja živa roža. In zdaj je pripeljal svojo izvoljenko. Ne kar naravnost z Jablan na Orehovje, ne, tako pojde takrat, kadar jo pripeljejo kot nevesto. Zdaj je še treba iskati vse mogočih ovinkov, da se stvar preveč ne razve in da ne poseže vmes kak nevoščljiv jezik in ne razdere naprednih niti ali jih vsaj ne oslini. Napredli pa so te niti zelo previdno in čast Bogu, da so na svetu zraven krivih potov tudi še božja pota. Izvoljenka in njena mati sta namreč poromali za Mali Šmarin na božjo pot na Planinsko goró. Jeli mar to kaj spektakljivega? Ne, prav nič. Saj je romala na goro cela procesija ljudi, zakaj bi prav te dve ne smele. Če sta se nazaj grede ustavile malo na Orehovju, no, Bog se usmili, zakaj bi se

ne, ko je bil tako lep dan. Morda bi utegnil kdo celo sumničati, češ da ste poromale na Planinsko goró le bolj zavoljo Petrinove matere in Petrinove hiše, ne pa toliko zavoljo božje poti same. Težko je videti ljudem v srce, ali kadar gre za velike reči, tedaj mora tudi Mati planinska pred svojimi romarji z enim očesom zamižati. E, kaj vse ti ljubi romarji ne napletejo! Z Jožetom sta se našle Jablanke na gori, se razume; zraven je bil seveda tudi Miha, ki je tudi šel nekajkrat na Jablane pomagat mreže plesti in so si bili torej že dobri znanci. Spodobno so pomolili ter si nato nakupili odpuškov. Ubogi Jože je bil ves blažen, da sam ni vedel, kaj vse bi nakupil svoji Tončki za spomin. Ali ji ni kupil lepo pisano srce, nazadnje pa še svetlo pisano broško. Ona pa njemu krasen pisani šopek, takega iz umetne roževine, ki nikoli ne uvene

in ga niti ne zamori mraz. Saj tak je nekaj vreden. Precej si ga je pripel Jože za klobuk in najrajši bi zavriskal, če bi ne bilo toliko ljudi in še tik cerkve. Ah, pa je bila srečna tudi Tončka! Venomer sta se tiščala in še moliti nista utegnita toliko, kolikor se spodobila spokornim romarjem. Po svetem opravilu sta pa prišla zraven tudi Polonka in Orešnikov. To sta se pogledali nevesti, kar nagledati se nista mogli. Polonica brhka, Tončka brhka, rdeča in močna. Ta pride torej k hiši, ko Polonica odide, ali pa še prej.

Množica se je usula z gore kakor jesensko listje z drevja. Spodaj v trgu so se šli romarji krepčat po krčmah. Predolgo se jablanske nista smele muditi, kajti Jablane so daleč, daleč, pa morata čimprej na pot, če se hočeta ustaviti še kaj na Orehovju. Se razume, brž, brž! Tudi Polo-

nica in ženin sta se jim pridružila.

Spotoma so spodobno kramljali in orehovski so Jablankama razkazovali ljube svoje kraje. Obe sta se zelo zanimali za ta divni svet. Tončka je bila vsa navdušena. Krenili so proti Orehovju in od daleč so jima Petrinovi razkazovali svoje polje in ograde; bile ste kar zadivljene. »Oh, tu je nebeško!« je vzkliknila Tončka. »Tako lepih krajev ni nikjer na svetu!«

Jože se je globoko oddahnil. Bal se je namreč, da se bo Tončka namrdnila, ko bo zazrla te kraje, ki se zdijo njemu tako polomljeni in revni, nasprotno pa Gornje Jablane vzvišene nad svetom, pravi raj na zemlji. Seveda dokler biva tam gori Tončka; ako je pa ona tu, pa je Orehovje najlepše na svetu, posebno če še Tončka sama tako pravi.

(Nadaljevanje sledi.)

Vesti iz Trsta in okolice

2500 OTROK V POČITNIŠKE KOLONIJE

V juliju in avgustu bo sprejetih v počitniške kolonije 2500 otrok, ki je za nje pripravljen prostor v kolonijah v Gradežu, Rojanu in Školjetu. Tod se bodo otroci mudili mesec dni. Razen tega so dnevne otroške kolonije, kjer se mudi deca od 8. do 16.30 ure, in to v Gradežu, Rojanu, Školjetu, pri Sv. Ivanu, pri Sv. Justu, pri Sv. Alojziju v Šklednju, na Montebelu in pri Sv. Jakobu.

RIMSKI MAVZOLEJ SO ODKRILI

V Pulju so pri izkopavanju v bližini vile Ferrara našli na dobro ohranjene temeljne zidove rimskega mavzoleja iz za dobe cesarjev. Gre za patricijski mavzolej družine Julijev. Najbrž je to nagrobnik nečakinje cesarja Avgusta, Antonije, ki je živela več časa v Pulju.

SPREMENBA POSTAJALIŠČA

S 6. julijem je bilo premaknjeno tramvajsko postajališče na obrežju Gulli, vogal rebri Promontorio, za kakih 60 metrov proti obrežju Oktavija Avgusta.

PRESELITEV URADA ZA NADZORSTVO CEN

Urad za nadzorstvo cen se je preselil iz vladne palače (prefektura) v Via degli Squadristi 2.

VOZNI RED

K voznemu redu, ki smo ga objavili v zadnji številki, sporočamo, da s 5. julijem izostane vlak z odhodom iz Ljubljane ob 12.40 in prihodom v Trst ob 17.15 ter z odhodom iz Trsta ob 12.40 in prihodom v Ljubljano ob 16.40.

CENE V GOSTILNAH

Od prvega julija dalje so cene kosilom v pokrajinah Trst, Istra in Kvarner naslednje: I. kat. 37 lir, II. kat. 30 lir, III. kat. 23 lir, IV. kat. 18 lir, za Goriško in Furlansko pokrajino pa veljajo cene: I. kat. 32 lir, II. kat. 25, III. kat. 18 lir in IV. kat. 13 lir.

ENOTNA JED UKINJENA

Ravnateljstvo zavoda za prehrano objavlja, da je odslaj ukinjena enotna jed v gostilnah in javnih kuhinjah in morejo gostilničarji postreči gostom z več jedmi.

ODREZEK ZA MAŠČOBE

mora oddati v gostilnah, kdor hoče tam jesti. Ta odredba je stopila v veljavo s prvim ju-

lijem in tisti, ki ne bodo oddali odrezkov za maščobe pri naročilu kosila, odnožno večerje, ne bodo mogli biti postreženi.

LASTNO ZAKLONIŠČE

Na Opčinah so si občinarji z lastnim delom in lastnimi sredstvi pripravili varno in kar udobno zaklonišče. Moški, ženske in otroci so neko podzemsko jamo preuredili v zaklonišče. Najprej so zgradili primerno pot do vhoda. Potem so v najglobljejšem rovu napravili ležišča za otroke, postavili stranišče in napeljali električno razsvetljava. Z večdnevним skupnim delom so vzpostavili zavetišče, ki nudi ob letalskih alarmih okrog 1000 osebam varnost.

TATVINA ŽIVILSKIH NAKAZNIC

V zadnjem času se množijo prijave o tatvinah živilskih nakaznic. Tako je v pokritem živilskem trgu bilo ukradeno 18 letni Mariji Mihič 14 živilskih nakaznic. Ravno tam so bile ukradene 45 letnemu Antonu Zordanu 4 živilske nakaznice in 80 lir. — V pekarni na trgu Vico sta zmanjkali 70 letni Rozi Zanetti 2 živilski nakaznici.

DRVA JE UKRADEL

Mornar Emilij Gelsi je srečal v neki ulici v središču mesta moškega, ki je peljal na ročnem vozičku precej drv. To se mu je zdelo sumljivo in je poklical stražnika. Njegov sum ni bil neutemeljen, kajti 64 letni pek Angelo Chiurco je ukradel drva Mariju Mavcu.

TATOVNI V SAMOSTANU

Neznani zlikovci so vdrli v nočnih urah v nunski samostan v ulici Natale Prandi na Reki in odnesli iz vrtnice lope perila in obleke za 20.000 lir.

IZPRED SODIŠČA

Proti večeru 25. decembra lanskega leta je šel Viktor Martellani po cesti proti Furlaniji. Srečal je Alojzija Reggentija, s katerim ni bil v preveč dobrih odnosih. Začela sta se prepirati in Martellani je potegnil samokres ter oddal pet strel. Reggenti se je zgrudil mrtev na tla. Tudi Josip Verginella, ki ju je hotel miriti, je dobil en strel. Martellani je odšel na karabinjersko postajo in izjavil, da je ubil človeka na cesti v samobrambi. Karabinjerji so Martellanija pridržali in ga izročili sodišču. Te dni je bil obsojen na šestnajst let ječe.

Kmetijstvo

Varujmo naš gozd!

Škodo prizadevajo našim gozdom prvič ujme ali vremenski pojavi: v začetku pomladi in v pozni jeseni mrazovi, pozimi zmrzali, poleti suše in sončne pripeke. Mnogo drevja poderejo vetrovi in viharji. Mnogo zla prizadenejo našim gozdom tudi neurja, nalive in poplave, ki rušijo pobočja in zamočvirjajo tla. Sneg, toča, ivje, led lomijo vršiče, veje in debla. Plazovi in lavine pustošijo po goratih predelih. Strela nemalokrat povzroči gozdne požare.

Škodo povzročajo našim gozdom drugič razne rastline. Med te štejemo škodljive glive in plevel.

Glive razprezajo svoje klice med lesom ali med mehkiimi deli drevja ter razširjajo številne bolezni na koreninah, deblu, vejah, poganjkih, listju in semenju dreves. Zlasti škodljive so glive, ki povzročajo belo in rdečo gnilobo, rjo na iglicah, raka na jelkah.

Plevelaste rastline škodujejo gozdu s tem, da bodisi dušijo rast koristnih dreves, bodisi da jim jemljejo hrano ali prostor med koreninami. Druge zopet pretvarjajo dobro gozdno prst v publico, ali ovijajo in maličijo naravno rast dreves, ali preperejo debela in veje, ali izsesavajo življenjski sok drevja. Take gozdnoplevelaste rastline so: lišaj, mah, praprotni, resa, borovničevje, robidovje, srebot, slak, bršljan, omela in omelje.

Gozdu škodljive so tretjič razne živali. Najnevarnejše med njimi so različne žuželke. Ta mrčes se razpase včasih v ogromnih množinah in takrat se morajo obširni gozdovi posušiti zaradi njihovega objedanja. Med take najhujše uničevalce gozda štejemo lubadarja. Telega hrošča, ki je majhen kot mušica, je več vrst. Zavrtja se pod lub živega drevja, med lubjem in lesom izjeda številne rove in se silno hitro razmnožuje. Tudi rjavi ali majski hrošč ni v gozdu nič manj škodljiv kakor na polju. Zelo škodljivi so tudi razni rilčkarji in mnogo drugih hroščev.

Izmed metuljev je zelo opasen škodljivec smrekov prelec, čigar gosenica objeda iglice ali listje tako močno, da upropasti cele gozdove. Nevarni so tudi premnogi molji, večje, zavijači in drugi metulji, najrazličnejših velikosti in oblik.

Sport

Nogometna tekma Jadran - Piemont

Zagotavlja se uradno, da se bo naznanjena zanimiva reprezentančna tekma med moštvama Jadranskega Področja in Piemonta vršila v nedeljo 9. julija. Jadransko področje bo z malimi izjemami nastavilo isto moštvo, ki je že zmoglo v tekmi proti Lombardiji. Igrala bosta tudi Grezar in Magrini, kar pomenja precejšnje ojačenje čete Jadranskega Področja. Za to tekmo vlada vedno večje zanimanje in predvideva se že sedaj ogromen obisk. Tudi četa Piemonta bo postavila najboljšo formacijo, kar pomeni, da bo ta tekma združila najboljše igralce italijanskega nogometa. Formacija Jadranskega Področja bo po vsej priliki sledeča: Striuli, Blason, Graton, Piščanc, Salar, Rancilio, Radio, Grezar, Magrini, Stua, Ispiro, Trvisan, Eliani. V četi Piemonta pa bodo Piola, Gabetto, Mazzola, Loich, Sentimenti, Ferraris II itd. - V.R.

Italijansko prvenstvo v rokoborbi: Carnera - Darnoldi

V nedeljo, 9. julija se bosta torej srečala ta dva velikana.

Carnera, bivši svetovni prvak v boksanju in Darnoldi, bivši svetovni prvak v prosti rokoborbi. Dogodek torej presega vsakdanjost in bo za te čase izreden športni užitek. Lep okvir srečanju teh dveh velikanov bodo tvorila številna srečanja dobrih bokserjev iz tržaške in goriške pokrajine. Pričakovanje izida bo na vsak način napeto in brezdvomno bo nogometno igrišče v nedeljo nabito polno. Kvadrat nastopa bo na sredi igrišča.

Nasveti za hišo

VIPAVSKA JUHA

Skuhaj do mehkega pol litra fižola, in prav tako krožnik kislega zelja. Na maščobo daj strok strtega česna, paradiznik in moko, malo popraži, razredči in vlij v fižol z zeljem. Dodaj še lavorjev list in sol in jed še nekoliko zalij. Vre naj še 10 minut.

MREŽE

Marsikatera si je kupila barvano mrežo, ki pa ni preveč praktična. Nerodno je namreč zlagati vanjo razne zavojčke, ker se njih ogli zadenejo v luknje in tako izgubimo precej časa.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Na Jerzy Żulawski: 19 srebrni obli

Takrat je Selena ravno tako zavijala in pozdravljala smrt pri vstopu v naš voz. Spričo krasot, ki jih je razsipalo nekoč nad nami, smo še silneje občutili strahotno brezizhodnost našega položaja. Bilo nam je, kakor da so se ognji in bleščave razžarili v zasme nad glavami umirajočih. Ki jih sonce ni maralo več gledati...

V posodi smo imeli zraka še za bore dvajset ur.

Čez dve uri se je sonce spet prikazalo na zahodni strani Zemljinega koluta, svetlobna aureola pa se je krčila in polagoma ugašala. Pogled na sonce me je sprva nenavadno presunil. Privadil sem se krvavi noči: bila je kakor znanilka druge, globlje, večne noči, ki naj bi nas ogrnila zdaj, ko ni sonca. Potlej pa se je iznenada dvignil v meni pogum, kakor da je vrnitev sonca čudež, ki nas mora rešiti.

»Živeli bomo!« sem vzkliknil s takim prepričanjem, da so se oči vseh uprle vame, vprašujoče, upajoče.

Tedaj pa se je zgodilo nekaj, kar

nas je zaprepestilo. Iz zaboja, kamo smo zaklenili brzojavni aparat, ko ga nismo mogli več uporabljati, se je oglašilo trkanje... Sprva nismo mogli verjeti lastnim ušesom, toda trkanje je bilo vedno bolj razločno. Planili smo k zaboju; ko smo ga odprli, se je pokazalo, da aparat resnično ropoče, kakor da sprejema brzojavko, ki prihaja kdo ve odkod. Skušali smo razbrati vsebino brzojavke, toda zaman. Ulovili smo komaj nekaj pretrganih besed: Luno — za uro — od srodine koluta — pod kotom — naj — Francija — oni tam — in če — smrt...

Stali smo tam kakor pribiti. Varadol je skočil k aparatu in brzojavil: Kdo se oglašja?

Čakali smo trenutek — nobenega odgovora. Peter je ponovil vprašanje v drugo, tretje, toda brez uspeha. Aparat je umolknil in trkanje se ni več oglašilo.

Prešlo je pol ure v smrtni tišini in že smo mislili, da je bilo vse skupaj nekakšna nepojmljiva prevara.

Sonce je priplulo izza Zemlje in začelo znova pripekat.

Takrat pa je pred nami nekaj zamigotalo, blisnilo v sončnih žarkih — isti hip so se tla pod nami stresla kakor zid, ki ga zadene granata. Kriknili smo od strahu in začudenja. Skozi okno smo opazili maso s kovina-

stim leskom. Odbila se je od tal, v silnem loku zletela dalje, se odbila v drugo, tretje, četrto in se prekucavala v prečudnih skokih tja proti severozahodu.

Molčali smo, vsj iz sebe, ne da bi znali pojasniti ta pojav, ko je Peter nenadoma vzkliknil:

»Brata Remognera prihajata!«

»Da, brata Remognera sta tu. Na mah nam je bilo vse jasno: minilo je ravno šest tednov, odkar smo okoli polnoči padli na Luno, in po tem roku je morala priti za nami druga odprava! Naš brzojav je sprejel brzojavko, ki sta jo brata Remognera poslala na Zemljo. Morda se je oglašil že prej, pa nismo slišali trkanja iz notranjosti zaboja. Onadva pa morda nista dobila naše brzojavke, ker sta bila zaposlena z zadnjimi pripravami za odhod.

Pognali smo motor kar se je dalo in drveli v smer, kamor je izginil projekt... Vse nas je navdajala sama ena misel, ki je prevladala vse ostale: brata Remognera imata s seboj — zrak!

Ni preteklo pol ure, ko smo že bili na kraju, kjer je obležal projekt po tolikih odskokih. Kar smo zagledali je bila strahota: dve krvavi, zmečkani trupli med razmetanimi ostanki razbitega projektila...

Zlezli smo v svoje zrakohrane, jih

napolnili s preostalim zrakom in stopili iz voza, trepetaje ne toliko zaradi groznega konca naših prijateljev kakor iz strahu, da so se utegnile pokvariti tudi njune posode z zrakom.

Dve sta res počili in obležali med razbitimi kovinskimi ploščami, toda štiri so bile — nedotaknjene.

Polastilo se nas je blazno veselje. Mar nam je bilo, kaj se je pravkar dogodilo! Tri sto ur smo umirali, zdaj pa smo vedeli, da bomo živeli.

Ko smo pretentali svojo usodo, smo šele mogli preiščati o usodi, ki je doletela naša tovariša. Tisto, kar je ugonobilo njiju, je rešilo nas. Slučajna nenatančnost v računih je bila kriva, da sta padla ne na sredo Luninega koluta, marveč tu pred nami, tisoč kilometrov stran od svojega cilja. Njena slučajna pomota je bila naša rešitev.

Trupli smo skrbno zakopali med kamenje, potlej pa smo se lotili njune zapuščine. Pobrali smo, kar nam bi moglo služiti; najprej smo seveda prenesli v svoj voz dragocene posode z zrakom, potem zaloge vode in nekaj manj poškodovanega orodja. Srca so nam utripala, ko smo stikali za nitnim brzojavom. Upali smo, da bo dovolj močan za zvezo z Zemljo. Toda aparat se je ob padcu raztrgal. S sabo smo vzeli motor voza, da si je bil precej poškodovan.

Kakšna sreča, da so vsaj posode z zrakom prestale katastrofo!

Krenili smo dalje na sever, ne da bi se obotavljali, kajti pripeka nas je silila, da si poiščemo hladno zavetje.

Ustavili smo se šele tu med nevelikima kraterjema c-d.

Rešeni smo, toda senca smrti bratov Remognerov leži med nami. Nečete sta nam vedno pred očmi njuni razmesarjeni trupli; seveda nismo krivi njune smrti, a vendar se oglašja v nas nekaj kakor očitek: njuna smrt nam je rešila življenje...

Utujen sem. Preveč dogodkov hkrati. Zlekni se moram, odpočiti, kajti pred nam je dolga, dolga pot. Muk in nevarnosti še ni konec.

Opazujem Seleno: igra se s scenotoma, ki sta hudo zrasla v teku šestih tednov... Čudno — ko nam je bila smrt za petami, smo sklenili žrtvovati troje življenj za eno, nikomur pa ni padlo v glavo, da bi pobili pse, ki vendar tudi použijejo mnogo zraka.

Nevarnost je za zdaj mimo in lepo je, da tudi psi žive. Njihova živalska preprostost nam približuje Zemljo bolj kot vse ostalo, da, bolj kakor naši skupni spomini. Milo se mi stori, ko gledam te živali... Tako samotni smo, tako strašno odtrgani od Zemlje. Dva človeka je poslala za nami, a našli smo samo njuni trupli.

(Nadaljevanje sledi.)